
İŞBİRLİKÇİ ÖĞRENME YÖNTEMİ ÜZERİNE DERLEME: I. İŞBİRLİKÇİ ÖĞRENME YÖNTEMİ VE YÖNTEMLE İLGİLİ ÇALIŞMALAR

A REVIEW ON COOPERATIVE LEARNING METHOD: I. COOPERATIVE LEARNING METHOD AND STUDIES RELEATED WITH THIS METHOD

Kemal Doymuş**
Ümit Şimşek**
Ufuk Şimşek***

ÖZET

Günümüz eğitiminin asıl amacı, öğrencilerin hızla değişen dünya şartlarına ayak uydurabilen, bağımsız düşünebilen, kişisel sorumluluk duygusu gelişmiş ve elde ettikleri bilgi ve becerileri yaşamı boyunca kullanma yetenekleri kazanmış öğrenciler yetiştirmektir. Öğrencilere bu bilgi ve becerileri kazandırmak için, eğitimciler bir çok öğretim metodu kullanmaktadır. Bu metotlar içinde en yeni ve kalıcı olanı ise işbirlikçi öğrenme (Cooperative Learning) metodudur. Bu derlemede, işbirlikçi öğrenme metodu hakkında bilgi, çalışma alanı, metodun grubu ile küme çalışması grubu arasındaki farkları, metodun kritik özelliklerinin neler olduğu ve metodun web siteleri sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşbirlikçi öğrenme, Kişisel sorumluluk, Kritik özellik

ABSTRACT

The real objective of the Education of today is to have students who can keep pace with the rapidly changing world conditions, who have free thinking, having a developed sense of individual responsibility and those who are able to use their knowledge and abilities they gained during their lives. Educators still use a variety of methods for their students gain these skills. Among these methods, Cooperative Learning Method is the newest and most permanent. In this review we aim at presenting the information and area of study of this method, differences between method group and group study, what critical features are and the web sites of this method.

Keywords: Cooperative Learning, Individual accountability, Critic special.

* Yrd. Doç. Dr. , Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi, kdoymus@atauni.edu.tr

** Arş. Görev. Atatürk Üniversitesi, Ağrı Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi, simsekum@atauni.edu.tr

*** Arş. Görev. Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, ufuk@atauni.edu.tr

1. GİRİŞ

Etkili bir öğretim sürecinin gerçekleşmesi için günümüz eğitim anlayışı, öğretmenin öğrenmeyi en üst düzeye çıkaracak öğretim yöntemini belirleme ve bu yöntemi uygulama sorumluluğu ile eğitimcileri karşı karşıya getirmiştir. Bununla birlikte ilköğretim kurumlarındaki ders kitapları çerçevesinde çoğu öğretmenlerin öğrencilerin pasif dinleyiciler olarak katılımı temeline dayanan geleneksel anlatım yöntemini kullandıkları bilinmektedir. Bir kısım öğretmenlerin ise öğrencileri aktif hale getirdiğine inandıkları yazdırma yöntemlerini kullanmaktadırlar (Şimşek, Doymuş, Kızıloğlu 2005). Ancak öğrenciler bireysel düşüncelerini özgürce açıklayabildikleri, tartışabildikleri ve birbirlerini önemseyerek dinleyebildikleri ortamların öğrenme-öğretme etkinliklerini daha etkili, verimli ve süratli kılmasını sağlayan “İşbirlikçi Öğrenme Yöntemini” benimsemektedirler (Doolittle 1997).

1.1. İşbirlikçi öğrenme yönteminin tanımı:

İşbirlikçi öğrenme yöntemi birçok şekilde isimlendirilmiş ve tanımlanmıştır. Kavram olarak birbirlerinden farklı görülse de ana hatlarıyla hepsi aynı içeriktedir. Demirel, Ün (1987) ve Açıkgöz (1992); “Cooperative Learning” kavramını “İşbirlikli öğrenme” olarak isimlendirirken, Gömleksiz (1993) bu kavramı “Kubaşık Öğrenme” olarak adlandırmıştır. Farklı çalışmalarda “Cooperative Learning” kavramı; “Work Group, Collobarative Learning , Collective Learning, Learning Communities, Peer Learning, Reciproal Learning, Team Learning, Study Circles, Study Group, Peer Teaching ve Team Work” gibi kavramlarla paralel olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımların hepsinde de düzenlenmemiş (informal) öğrenme grupları, düzenlenmiş (formal) öğrenme grupları ve çalışma takımlarını kapsayan grup çalışmalarının üç genel tipi bulunmaktadır (Davis 1993). Adlandırılmalar farklı olmasına rağmen içerik itibarı ile önemli oranda benzerlikler söz konusudur. Biz ise “Cooperative Learning” kavramının karşılığı olarak “İşbirlikçi Öğrenme” kavramını uygun görmekteyiz.

İşbirlikçi öğrenme yöntemi farklı eğitim bilimcileri tarafından değişik şekillerde tanımlanmaktadır.

İşbirlikçi Öğrenme yöntemi öğretmen merkezli olmaktan ziyade öğrenci merkezli olup aktif rolü öğrencinin üstlendiği bir öğrenim yöntemi (Cooper and Mueck 1990), ...güdülemeyi ve alıkoymayı artırmak, öğrencilerin kendilerine ve diğer arkadaşlarına ilişkin olumlu imaj geliştirmelerinde yardımcı olmak, problem çözme ve eleştirel düşünme

gücünü geliştirmek ve işbirliğine dayalı toplumsal beceriler konusunda yüreklendirmek için kullanılan bir sınıf öğrenme yaklaşımı (Gömleksiz 1993), ...öğrencilerin küçük karma gruplarda çalıştıkları bir sınıf öğrenme ortamı (Watson 1992), ...öğrencilerin sınıf ortamında küçük karma gruplar oluşturarak ortak bir amaç doğrultusunda, akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları grup başarısının değişik yollarla ödüllendirildiği bir öğrenme yaklaşımı (Delen 1998), ...öğrencilerin küçük gruplar halinde çalışarak ve birbirlerinin öğrenmelerine yardım ederek öğrenmeyi gerçekleştirme süreci olarak ele alınan bir yöntem (Açıkgöz 2003), ...öğrencilerin küçük karma gruplarda birbirlerinin öğrenmelerine yardım ederek birlikte çalışmalarına dayalı öğrenme yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Johnson and Johnson 1992).

Bir kavram olarak işbirlikçi öğrenme, öğrencilerin genellikle 4-6 kişilik küçük gruplarla çalıştıkları, grup yeterliğinin değişik biçimlerde ödüllendirildiği öğretim yöntemlerini içerir (Slavin 1988).

Yukarıda verilen tanımlar göz önüne alınarak İşbirlikçi öğrenme, öğrencilerin hem sınıf hem de diğer ortamlarda küçük karma gruplar oluşturularak ortak bir amaç doğrultusunda akademik bir konuda birbirlerinin öğrenmelerine yardımcı oldukları, bireylerin özgüvenlerinin arttığı, iletişim becerilerinin geliştiği, problem çözme ve eleştirel düşünme gücünün ivmelendiği, eğitim-öğretim sürecine öğrencinin en aktif şekilde katıldığı bir öğrenme yaklaşımı olarak tanımlanabilir (Doymuş, Şimşek, Bayrakçeken 2004).

1.2. İşbirlikçi öğrenme yönteminin faydaları

Bu öğrenme yönteminin özünde öğrencilerin bir konu ve problemle ilgili olarak birlikte konuşmaları ve çözüm yollarını aramaları bulunmaktadır. Bunun gerçekleşebilmesi için her öğrencinin üzerine düşeni yapması şarttır ve işbirlikçi öğrenme yönteminin amacına ulaşılabilmesi için bu gereklidir. İşbirlikçi öğrenme aynı zamanda ferдин sosyal gelişimini ve değişimini de sağlayan bir yöntemdir. Bu yöntem ile bireyin sorumluluk duygusu ile başkalarına ve gruba katkıda bulunma zevki artırılmış olur (Büyükkaragöz ve Çivi 1997). Sorumluluk duygusu gelişen ve başkalarına katkıda bulunduğu bu durumdan zevk alan bir bireyin hem sosyalleştiği hem de bulunduğu durumda duyuşsal gelişimini artırmış olduğu ifade edilebilir. Günümüz eğitim anlayışı içinde bireyin sosyalleşmesi önemli bir yer almaktadır. Bu doğrultuda işbirlikçi öğrenme yöntemi aynı zamanda eğitimimizin hedefleri arasında bulunan bireylerin sosyal bir varlık olarak topluma katılımı hedefini de en üst düzeyde gerçekleştirmektedir. Bu amaçla

işbirlikçi öğrenme yönteminin etkinliği giderek artmaktadır. İşbirlikçi öğrenme yöntemi özellikle karmaşık üst düzey öğrenmelerde akademik başarıyı artırmakla kalmamakta aynı zamanda öğrencilerin birbirlerine olan güvenlerini, konu alanına ilişkin tutum ve ilgi gibi özelliklerini de geliştirmektedir. Dolayısıyla eğitimde ihmal edilmiş ve başka yöntemlerle gerçekleştirilmesi çok güç yada imkansız olan duyuşsal özelliklerin kazandırılması sorununa da çözüm getirmektedir. Duyuşsal özelliklerin kazandırılmasının yanı sıra güdülenme kuramını da yapısında bulundurmaktadır. Güdülenme kuramının bu yöntemdeki yeri öğrencileri çalışmaya yönelten amaç ve ödül yapısı içerisinde bulunmaktadır. Kendi kişisel amaçları etrafında birleşen grup elemanları, grubun en üst düzeyde başarı gösterebilmesi için birbirlerini desteklemeleri, birbirlerine yardım etmeleri gerekmektedir. Başka bir ifadeyle grup başarısı grup üyelerinin performansını artırmada etkilidir. Grupta bireyler arasındaki ödül yapısı grup arasındaki sosyal ilişkileri güçlendirerek birlikte çalışma isteğini artırır.

İşbirlikçi öğrenme yönteminde bireyler işbirlikçi çalışmak zorunda oldukları için birbirine yardım etme davranışı en etkin hale gelmektedir. Bu yardımlaşma aktiviteleri süresince diğer arkadaşlarına kendi düşüncelerini aktarmak için problemi yeniden düzenleme, açıklama ve problemin nasıl çözüleceğini adım adım tanımlama gibi cesaretli açıklamalarla iyice elimine edilmiş yardımlaşmalar sonucunda hem yardım eden hem de yardım verenin faydalanması kaçınılmaz olur. Bu süreç içerisinde yardımlaşmalar öğrencilere yeni bakış açıları kazandırır ve geliştirir. Önceden öğrendikleri ile yeni bilgiler arasında güçlü bir bağlantı kurdukları, kavram yanılgılarını giderdikleri ve arkadaşları arasındaki iletişim eksikliklerinin de giderilmesinde etkili olduğu görülmektedir (Webb 1985). İşbirlikçi öğrenme durumlarında öğrenciler arasında ortak bir amaca bağlı kalmak zorunludur. Grupların başarılı olabilmesi için işbirlikçi öğrenme yönteminin planlanması ve bunun yanında grup elemanlarının birbirlerine yardım etmeleri, birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Öğrenciler kendi grubunun başarısına gruptaki diğer arkadaşlarının da başarısıyla ulaşabilmektedir. Bu durum grup üyelerinin maksimum çaba harcamalarını sağlaması açısından da önemlidir. Grubun başarısı grubun performansı ile grup elemanlarının performansına bağlıdır. Bu nedenle ferdi amaçlara ulaşmak için grubu oluşturan bireylerin birbirlerine yardım etmesi gerekmektedir (Slavin 1990). Bireysel amaçlarına ulaşabilmek için grup olarak başarılı olmaları gerekliliğini bilen elemanlar diğer elemanlara da yardım etmektedirler. Daha önemlisi grup elemanları birbirini yüreklendirmektedirler. Bu durum konu alanı ile ilgili olarak birbirlerinin çalışmalarını övme yada yüreklendirme gibi toplumsal pekiştiricileri

oluşturacak bireyler arası bir ödül yapısı yaratmaktadır (Johnson and Johnson 1988) .

İşbirlikçi Öğrenme Yönteminde konuların uygun olarak seçildiği durumlarda öğrencilerde kritik kavramların artışı görülmektedir. Aynı gelişim düzeyinde olan çocuklar akranlarının yardımı ve yol göstericiliği ile sorun çözme etkinliklerinde daha başarılı olmaktadır. Dolayısıyla işbirlikçi öğrenme yöntemi çocukların zihinsel gelişimini desteklemektedir. Bunun nedeni aynı yaş grubundaki çocukların birbiriyle çalışmaktan hoşlandıkları anlamına gelmektedir.

Gruplar çalışma esnasında organizasyonları için sözlü ve yazılı sunumları birlikte nasıl hazırlayacaklarını, gruplarda kendilerinin ve diğerlerinin davranışları, organizasyondaki çalışma takımlarının davranışlarını nasıl genelleştirilebileceklerini, kendi gruplarını veya bir grubun başarısını hızlandıracak kabiliyetleri, teorik bir konuda işlevsellik ve gelişmeler hakkında öğrencilerin öğrenmelerine yardım eder (Gardner and Korth 1996). Aynı zamanda işbirlikçi öğrenme yönteminde öğrencilerin bireysel yeterliliklerinin artmasında kendi grup elemanlarını veya diğer grup elemanlarını model almalarının da etkisi bulunmaktadır. Böylece işbirlikçi öğrenme etkinliği ilk önce bireyler arasındaki ilişkiler bağlamında işbirliğinin oluşmasını sağlar. Daha sonra da bireysel olarak zihinsel olayları biçimlendirir. Bunlara ilaveten öğrenciler belli bir konu üzerinde yaptıkları tartışmalardan dolayı birbirlerinden konuları öğrenecek bilişsel farklılıklar ortaya çıkacak, uygun olmayan akıl yürütmeler ifade edilecek ve daha yüksek nitelikli anlayışlar oluşacaktır. Böylece öğrenme konuları ile ilgili olarak öğrencilerin birbirleriyle etkileşimde bulunması bireyin başarısının artmasında yol gösterici olacaktır (Slavin 1990).

İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi içerisinde grup elemanlarının birbirine soru sorma, tartışma ve not alma taktiklerinin sıkça kullanıldığı tespit edilmekle birlikte birbirlerini ünite sınavı, yarışma yada konularını hazırlama aşamalarında motive ettikleri de saptanmıştır (Webb 1985, Young and Young 1999, Chiu 2000). Bu etkinliklerin öğrenmede kalıcılığı artırdığı ve anlamlı öğrenmelerin meydana gelmesinde etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca işbirlikçi öğrenme metodu içerisinde birkaç tane öğretim yönteminin kullanıldığı gözlenebilmektedir. Bu yöntemlerin grup elemanlarının farkında olmadan kullandıkları rahatlıkla ifade edilebilir.

İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin öğrencilerde anlaşılabilirlik, akılcılık, canlılık, tabiiyet, anlatım ve üslup gibi grup tartışmalarında etkili konuşmayı sağlar. Ayrıca soru- cevap, serbest tartışma, küçük ve büyük grup tartışması, çember tartışması, seminer, beyin fırtınası gibi çalışma tekniklerini de öğretir

(Milis 1991, Schaible and Robinson 1995). Bütün bu kazanımlar öğrencilerin düşüncelerini geliştirmeye, yaratıcılığa sevk etmeye, kendilerine olan güven duygularını kazandırmaya ve kendilerini ifade edebilmelerine, araç-gereç kullanabilmelerine olanak sağladığı söylenebilir. Öğrencilerin düşüncelerini geliştirmeyen, yaratıcılığını desteklemeyen ve ezberciliğe yönelten öğretim etkinliklerinin eğitim açısından fazla bir anlamı bulunmamaktadır.

İşbirlikçi Öğrenme Yöntemi güdülemeyi ve alıkoymayı artırmak, öğrencilerin kendilerine ve diğer arkadaşlarına ilişkin olumlu imaj geliştirmelerine yardımcı olmak, problem çözme ve eleştirel düşünme gücünü geliştirmek ve işbirliğine dayalı toplumsal beceriler konularında yüreklendirmeyi sağlamaktadır. İşbirlikçi öğrenme her öğrenci için önemlidir. Farklı yetenekleri, gereksinimleri, öğrenme biçimleri olan öğrencilere göre gruplar oluşturulur ve öğrenciler bu gruplarla çalışırlar. Gruplarla çalışma sürecinde, dersin amacına ulaşma beklentisi ve çabası işbirlikçi öğrenme yönteminin ortak özelliklerin başında gelir. Gruptaki her öğrenciden diğer öğrencilerle olumlu etkileşimde bulunmaları beklenir, araç-gereç ve düşünceler paylaşılır. Ayrıca grup üyeleri konunun bir parçasından sorumlu olmakla birlikte konuyla ilgili çalışmalarda da gruba katkıda bulunmalıdırlar. Öğretmen ise bir ortam düzenleyici ve gerektiğinde yardımcı, destekleyici rolünü üstlenmektedir (Mallinger 1998). Bununla birlikte öğrencilerin bir hedefe yönlendirilmediği ve planlamanın yapılmadığı grup çalışmalarından yararlanmak mümkün değildir.

İşbirlikçi çalışan öğrencilerin yalnız başına çalışanlardan çok daha fazla yöntem kullandıkları ifade edilmektedir (George 1994). Bu çok sayıdaki yöntemi içerisinde bulunduran süreç öğrencilerde öğrenme ilgisi, ilginç faaliyetler, öğrenmeye katılım, uygulama etkinliği, amaçlara bağlılık, öğretim kalitesi gibi yönlerin gelişmelerinde geleneksel yöntemden çok daha etkili olduğu belirtilmektedir. Bu yöntemde yapılan kapsamlı tartışmalar ile soru sorma ve yardımlaşma yöntemleri için sürekli uygulama fırsatı gerçekleşmektedir. Uygulamadaki süreklilik öğrenciyi bu çalışmada devamlı aktif tutmayı sağlamaktadır. Öğrencilerin iyi motive edildiği durumlarda işbirlikçi öğrenme yönteminin etkisini daha fazla gösterdiği tespit edilmiştir (George 1994).

Grup deyince birbirleriyle ilişkileri aralarında ortak değerleri olan birbirlerine bağlı iki veya daha fazla kişiden oluşmuş toplumsal bir birim akla gelmektedir. İnsanlar bir arada yaşadıklarına göre doğal olarak grup içerisinde ve gruplarla çalışma yapmak durumundadırlar. Dolayısıyla işbirlikçi çalışma kaçınılmaz metotlardandır. İşbirlikçi çalışmanın eğitim

faaliyetlerindeki karşılığı ise işbirlikçi öğrenme yöntemi olarak yerini almaktadır. İşbirlikçi öğrenme yönteminin diğer öğrenme yöntemleri içerisinde son yıllarda yükselen bir grafik çizdiği görülmektedir. Bu yükselişin sebeplerinden biri; işbirlikçi öğrenme yönteminin her yaş grubunda, her sınıf düzeyinde, her ders ve konu alanının öğretiminde başarı ile uygulanabilecek olmasıdır. Bir diğer sebebi ise “sınıfların kalabalık oluşu metodun uygulanışını zorlaştırır” tarzında bir kanaat bulunmakla beraber araştırmalar metodun kalabalık sınıflarda da başarıyla uygulanabileceğini göstermesi bu yükselişin sebepleri arasında sayılabilir. Kalabalık sınıflarda derslere tüm öğrencilerin aktif katılımını sağlamanın bu metotla daha kolay olacağını ve doğru uygulandığında her öğrenciye soru sorma, cevaplama ve düşüncelerini açıklama fırsatı vermesi, yöntemin bir avantajı olarak ifade edilmektedir (Johnson and Johnson 1992).

İşbirlikçi öğrenme yönteminde kişiler arası bağımlılık, bireysel sorumluluk, liderliği paylaşmak, birbirlerinin öğrenmeleri için grup üyeleri arasında sorumluluğu paylaşmak, iyi bir çalışma ilişkisini temel alan vazifeler üzerindeki önemi kavramak, bireyler arası iletişim kabiliyetlerini öğrenmelerine yöneltmek, öğretmeni tarafından gözlenme ve dönüt alınma ve de grubun etkisinin bireyin kendisi tarafından değerlendirilmesi gibi temel özellikler bulunmaktadır (Johnson *et al* 1984).

1.3.İşbirlikçi öğrenme yönteminin kritik özellikleri

Bu yöntem içerisinde temel özelliklerinin yanı sıra birkaç kritik özellik de bulundurmaktadır.

13.1. Kişiler arası pozitif bağımlılık.

Pozitif bağımlılık diğer üyelerin öğrenmeleri için öğrenme grubunun tüm üyelerinin sorumlu olmaları gerekliliğine dayalıdır. Pozitif bağımlılığı oluşturmak için birkaç strateji bulunmaktadır. Bunlardan ilki materyaldir. Öğrencileri birlikte çalıştırmanın basit bir yolu sadece materyalin bir seti, laboratuvar aletlerinin bir seti, soruların listesi, bir cevap kağıdı veya referans bir kitabın sağlanması ile olabilir. Zaman zaman dağıtılan materyalleri geri alarak öğrencilere talimat veya bilgiler aktarılabilir veya verilen materyalin bir seti ile çalışmış olanların konuları değiştirilerek öğrenciler arasında bir bağımlılık oluşturulabilir. Diğer bir pozitif bağımlılık stratejisi ise görevlerdir. Grup içerisindeki öğrencilerin görevleri veya rolleri onlarda bir hedefin, oyunun, amacın başarılması için birbirlerine bağlı olmaları gerekliliğini hissetmelerini sağlar. Özellikle alt grup öğrencilerde grup

üyeleri için çeşitli roller belirlenebilir. Belirlenen bu rol, öğrenciyi sadece konu alanı üzerinde tutmakla kalmaz, ayrıca pratik beceriler kazanması herhangi özel bir alanda kendini geliştirmesine olanak sağlaması ya da bir kabiliyetini uygulamaya geçirebilmesi için fırsat verir. Farklı akademik konular farklı rolleri gerektirir. Farklı rolleri üstlenen bireyler başarının gelmesi için herkesin kendi rolünü başarması gerektiğini bilir. Bunu için gruptaki her birey kendisinin grup arkadaşlarına, grup arkadaşlarının da kendisine katkıda bulunması gerekliliğinin farkındadır. Çalışma sonundaki başarının grup başarısı ile geldiği bilinci, bireylerde gruptaki diğer arkadaşlarının da başarılı olmaları düşüncesini pekiştirir ve onların başarılı olmaları için sorumluluk yükler. Yüklenen bu sorumluluk grup elemanlarının aralarında başarı için gerekli olan pozitif bağımlılığı ortaya çıkarır. Bu yüzden işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulandığı sınıfların çoğunda bir grubun tüm üyeleri, ortak amaçları doğrultusunda bir şeyler üretmek ve başarmak için birlikte çalışırlar. Grup üyelerinin bütün konuların anlaşılmasında birbirlerine yardım etmeleri gerekir. Problemlerin anlaşılması ve çözümü gibi gerekli yardım için ilk olarak grubun tüm üyelerine danışılmalıdır. Öğrenciler grup arkadaşlarıyla tartışmadan öğretmene başvurulmaması gerekliliğini, şayet kendi aralarında anlaşma ve çözüm yolları bulamazlarsa bundan sonra öğretmene danışılması gerektiğini bilmektedirler.

1.3.2. Ferdi sorumluluk.

Geleneksel öğrenme yöntemindeki bireylerin başarısı testlerde ve yazılılarda almış olduğu değerler ile belirlenirken işbirlikçi öğrenmede bu sadece çok az bir değerle sınırlı kalmaktadır. Başka bir deyişle işbirlikçi öğrenmede bireysel olarak sınav ve testlerden almış olduğu puan kendi puanının sadece %3'lük bir kısmını oluşturuyor. Geriye kalan diğer puanları ise işbirlikçi öğrenme aktivitelerinden gelir. İşbirlikçi öğrenme yöntemindeki öğrenme gruplarının temel amaçlarından biri; her üyenin akademik bilgi, toplumsal beceri ve davranış bakımından güçlü bireyler olmasını, ayrıca kapasitesi ölçüsünde ortak olan amaçların gerçekleşmesine katkıda bulunmasını sağlamaktır. Belirlenen ortak amaçların gerçekleşmesi için grup elemanlarının sorumluluklarını en iyi şekilde yerine getirmeleri gerekmektedir. Böylece öğrenci grubun başarısı için kendi ferdi sorumluluğunun yanında diğer arkadaşlarını da motive etmek ve çalışmalarını için ikinci bir sorumluluk üstlenmektedir. Bu yüzden pozitif bağımlılık ve kişisel sorumluluk ilkelerinin, işbirlikçi öğrenme sınıflarının temel bileşenleri olduğuna inanılmaktadır.

1.3.3 Grupların ve grup ruhunun oluşturulması.

Genellikle böyle gruplar önceki başarıları, ırkları temeline dayanan, cinsiyet ve öğretmen tarafından karar verilen diğer karakteristik özelliklere göre oluşturulur. Diğer karakteristik özellikleri yaş, etnikleri, hobileri, ilgi alanları gibi olguları içermektedir. Tüm bunlar değerlendirilmeye alınarak öğrenciler gruplara yerleştirilirler ve işbirlikçi öğrenme aktivitesi daha yüksek olan bir grup oluşumu sağlanır (Cooper and Mueck 1990). İşbirlikçi öğrenmede oluşturulan gruplara, grup ruhu kazandırmak için onlar birkaç gün veya hafta birlikte tutulur ve böylece onlar gruplarına bir isim bulur, grup amblemlerini geliştir, grup renklerini hatta grup sloganlarını bile seçerler. Bu oluşumlar onlarda farkında olmadan grup ruhunu doğurur (Susan and Susan 1990).

1.3.4. Öğretmenin rolü.

Bu yöntemin verimli olabilmesi için uygulayıcıya büyük görev düşmektedir. İşbirlikçi öğrenme çalışmalarının etkili ve verimli olması için bireyler arasındaki iletişim kabiliyetlerinin yanı sıra sosyal kabiliyetlerinin de kullanılması için uygun ortamların hazırlanması gerekir. Şayet grup elemanları birbirini yeterince tanımıyor, birbirlerine güvenmiyor, birbirleriyle etkili iletişim kuramıyor ve birbirlerine yeterince yardımda bulunmuyorsa grup çalışmalarının verimi düşer. Bundan dolayı öğretmen sadece ders konularının öğrenilmesi amaçları ile değil, aynı zamanda öğrencilere liderlik, başkalarına güven, olaylara empatik yaklaşım, uzlaşma ve etkili iletişim becerileri kazandırmakla önemli bir rol üstlenmektedir. Ayrıca işbirlikçi öğrenmede öğretmen çalışma süresince grubu aktif tutup meşgul edecek grup başkanlarını tespit eder ve öğrenme aktivitelerini düzenler. Bir deneye aktif olarak katılmaktan ziyade öğrencilere bilgiye ulaşabilmeleri için yol göstermek işbirlikçi öğrenme metodundaki öğretmenin rollerinden biridir. Bunların yanı sıra işbirlikçi öğrenmede öğretmen, öğrencilere yol gösterici, çalışmaları kolaylaştırıcı ve de hızlandırıcı olarak hizmet vermektedir (Cooper and Mueck 1990).

1.3.5. Sosyal becerilerin kullanılması.

Öğrencilerin uygun sosyal becerileri için verilen rehberlik kurallarına uymaları ve bilgi beceri için bir araya gelmeleri gerekmektedir. İşbirlikçi öğrenme sınıflarının çoğunda öğrencilere bir fikri eleştirebilme kabiliyeti, özgüven, empati yapabilme, başkalarına güvenme, iyi ilişkiler

kurabilme gibi sosyal beceriler kazanmaları gerekliliği öğretilir. İşbirlikçi öğrenmede önem verilen diğer bir sosyal beceri ise aktif dinlemedir. Bu davranışların veya becerilerin öğrencide olabileceği düşünülse bile deneyimler, bu özelliklerin çalışma başlamadan önce kesinlikle belirtilmesi zorunluluğu göstermektedir.

1.3.6. Yüz yüze etkileşim.

Bu unsur öğrenmenin daha etkili ve verimli bir şekilde gerçekleşmesi için grup elemanlarını birbirlerini cesaretlendirmesi, desteklemesi ve yardım etmesini ifade eder. Grup elemanları karşılaştıkları problemleri nasıl çözdüklerini aralarında paylaşmalı, fikir alışverişinde bulunmalı, problemi tartışabilmelidirler. Böylece iyi öğrenciler, grubun diğer üyelerine öğretmen olarak hizmet vererek hem kendine hem de diğerlerine faydalı olurlar. Az kabiliyetli öğrenciler grup üyelerinden düzeltici ve tanımlayıcı yardım alırlar. Bu süreçte öğrenme yardımlaşma sürecinin ardından derhal gerçekleşir ve edinilen bu bilgiler uzun süreli bellekte tutulur. Büyük sınıf tartışmalarına katılmaktan rahatsızlık duyan veya çekinen öğrenciler küçük gruplarda daha rahat tartışma faaliyetlerine katılırlar ve aktif olurlar (Gömleksiz 1993). İşbirlikçi öğrenmede bu kritik özellikler dikkate alınıp şekillendirmeler ona göre yapılırsa fevkalade iyi bir öğrenme ortamının gelişeceği ve öğrenmelerin kalıcı olacağı rahatlıkla söylenebilir.

1.3.7 Jigsaw tekniği.

Jigsaw birbirine bağımlılık yaratmak için kompleks bir strateji olarak adlandırılır. Birleştirme tekniği olarak da bilinen bu teknik, asıl gruplardaki üyeleri çalışmanın sonunda yeni ve uzman gruplar haline getirerek çalışmadaki tüm öğrencilerin konu alanına ilişkin görevlerini yerine getirip getirmediğini kontrol etme imkanı doğurur. Özellikle sosyal çalışma başlıkları için bu teknik çok uygun ve tercih edilir niteliktedir. Fakat jigsaw tekniğinin bir dezavantajı; ek zaman alması ve birinci sınıf öğrencileri için uygun olmamasıdır. Jigsaw tekniğinde ilk olarak oluşturulan asıl gruplardaki belli konuları üstlenmiş öğrencilerden çalışmanın sonunda yalnızca o konu alanını hazırlayan öğrencilerden oluşan uzman gruplar meydana getirilir. Uzman gruplar ilk olarak kendi çalışmalarıyla ilgili bir düzensizlik varsa onu hallederler ve yeni uzman gruplarında neyi öğreneceklerini bir kez daha gözden geçirirler. Sonra konularını diğer arkadaşlarına nasıl öğreteceklerini planlarlar. Jigsaw gruplarındaki uzman grupların asıl gruplarındaki arkadaşlarına konularını öğretmesi sürecini öğretmen sürekli takip eder ve

uzman grupların tam öğrenmiş olup olmadıklarını kontrol eder. Son olarak uzman gruplar kendi asıl gruplarına materyallerini öğretirler. Kendi yaş grubundan bir şeyler dinlemek ve öğrenmek onlar için daha zevkli ve ilgi çekici olmakta aynı zamanda onları bu tür öğrenme faaliyetlerine motive etmektedir.

1.3.8. Ödüller.

Bağımlılığı geliştirmek için popüler bir strateji olarak bilinen ödüller grup konusunu başardığı zaman veya bir kritere eriştiği zaman kazanılır. Bu ödül yapısı konuyu kavrayarak veya ortak amacı başarmak için grup elemanlarını olumlu yönde etkiler. Kendilerinin ve grup elemanlarının konu alanlarını daha iyi öğrenmeleri, araştırmaları için birbirlerine yardım etmelerini sağlar. Ödül yapısı aynı zamanda rekabet ve yarışma ortamını doğurur. Bu ortam öğrencilerin motivasyonlarını artırır. Çalışmanın sonunda birinci olan gruba ödülleri verilir. Kriterleri tamamlayan diğer gruplara ise farklı ödüller verilerek bir sonraki çalışma için daha istekli olmaları sağlanır. Eğer çalışmada tüm gruplar başarılı olmuş ise sınıfın tümü ödüllendirilir. Çalışma sonunda verilen ödüller, öğrencilerin ilgi alanlarına, yaşlarına, hobilerine, isteklerine ve içinde bulunulan imkanlar doğrultusunda öğretmenler ve öğrenciler tarafından belirlenerek verilebilir.

1.4. İşbirlikçi öğrenme gruplarını geleneksel öğrenme gruplarından ayıran özellikler

İşbirlikçi öğrenme yönteminin özünde bulunan yukarıdaki kritik özellikler, işbirlikçi öğrenme gruplarını geleneksel gruplardan ayırmaktadır. İşbirlikçi öğrenme yönteminin kullanıldığı grup çalışmaları bizim okullarımızda uygulanan küme çalışmalarında olduğu gibi her kümenin konusu, küme içindeki elemanların konusu ve görevi aynı değildir. Dolayısıyla her öğrenci sadece kendi konusu ile ilgilenir. Sonuçta öğrenciler yine bireysel olarak çalışmış olurlar (Topsakal 1999). Bu bağlamda Johnson ve Johnson (1988)'un yaptığı çalışmalarda bu zamana kadar uygulanagelen küme çalışmalarıyla işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulandığı gruplar arasındaki farklılıklar ortaya konulmuştur. Buna göre iki yöntem arasındaki benzer yada farklılıklar Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo1. İşbirlikçi ve geleneksel (küme) öğrenme grupları arasındaki farklar

İşbirlikçi öğrenme grupları	Geleneksel (Küme) grupları
1. İşbirlikçi Öğrenme grupları, grup üyeleri arasındaki olumlu bağımlılığa dayalıdır. Amaçlar öğrencilerin kendi yeterlilikleri dışında bütün grup üyelerinin yeterlilikleriyle ilgilenmelerini zorunlu kılacak biçimde yapılandırılmıştır.	1. Küme çalışmasında grup üyeleri birbirine bağımlı değildir. Aralarında olumlu bir bağımlılıkta yoktur.
2. İşbirlikçi Öğrenme gruplarında net bir bireysel sorumluluk vardır. Bu sorumluluk her öğrencinin değerlendirileceği ve yeterli olduğu materyalle ilgilidir. Öğrenciler birbirlerine çalışmalarını ile ilgili olarak dönüt verirler. Böylece grup üyeleri kime yardım edileceğini ve kimin motive edilmesi gerektiğini bilirler.	2. Küme çalışmasında, kümeye karşı bireysel sorumluluk yoktur. Kişi kendisine karşı sorumludur. Gruba karşı sorumlu değildir.
3. İşbirlikçi öğrenme gruplarında, grup elemanları yetenek ve kişilik özellikleri açısından heterojendir	3. Küme çalışmasında gruplar homojendir. Küme çalışmasında yetenek, sosyal beceri v.b. durumlar dikkate alınmaz.
4. İşbirlikçi öğrenme gruplarında tüm elemanlar grup içindeki liderlik etkinliklerini yerine getirmek için sorumlulukları paylaşırlar. Bir başka deyişle paylaşılmış liderlik söz konusudur.	4. Geleneksel öğrenme gruplarında ise tek bir lider görevlendirilir ve değişmeden kalır. Bu da geleneksel öğrenme gruplarında ki diğer elemanların liderlik özelliğini kazanmalarına engel olabilir.
5. İşbirlikçi öğrenme gruplarında, grup elemanları birbirlerinin öğrenmeleri için kendilerini sorumlu his ederler	5. Geleneksel öğrenme gruplarında ise grup elemanları diğer arkadaşlarının öğrenmeleri için sorumluluk duymazlar.
6. İşbirlikçi öğrenmede sosyal beceriler doğrudan öğretilir. Bunlar dürüstlük, iletişim anlaşmazlıklarının çözümü vb. olarak sayılabilir	6. Küme çalışmalarında bu değerler çoğu kez yanlış biçimlendirilir.
7. İşbirlikçi öğrenmede, öğretmen grupları gözlemler ve her türlü soruna beraber çözümler aranır.	7. Küme çalışmalarında ise öğretmen gözlem yapmak yerine bizzat kendisi öğretici olur. Yani öğretmen öğrenci yerine çalışmış olur
8. İşbirlikçi öğrenmede, planlama çok iyi yapılmalıdır, hata grubun çalışması için kılavuzlar verilmeli	8. Küme çalışmasında herhangi bir kılavuz verilmez, öğrenci bulduğu mevcut ders veya çalışma notlarıyla hazırlanırlar.

2. İŞBİRLİKÇİ ÖĞRENME YÖNTEMİYLE İLGİLİ YAYINLAR

İşbirlikçi öğrenme yönteminin akademik başarısını, konu alanına ilişkin tutumunu, çalışma kapsamındaki bireylerde görülen sosyal becerilerin gelişimi ve değişimi üzerine etkisini belirlemeye yönelik olarak yapılmış olan bazı araştırmalar aşağıda kısaca özetlenmektedir.

2. 1. İşbirlikçi öğrenme yöntemiyle ilgili yurtiçinde yapılan yayımlar:

Açıkgöz (1992a)'ün işbirlikçi öğrenme yönteminin etkinliğini belirlemeye yönelik iki araştırma yapmıştır. Bunlardan işbirlikçi öğrenme yönteminin iki grup üniversite öğrencisinin akademik başarısı, hafızada tutma ve duyuşsal öğrenme üzerindeki etkilerini, geleneksel öğretim ile karşılaştırmalı olarak araştırmıştır. Açıkgöz (1992b) tarafından yapılan diğer araştırmada, işbirlikçi öğrenme, gruplar arası yarışma ve bütün sınıf etkinliklerinin yabancı dil başarısı ve hafızada tutma üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışmanın sonunda elde edilen bulgular, yabancı dilde dilbilgisi kurallarını uygulama becerisinin kazanılmasında ve hafızada tutulmasında işbirlikçi öğrenme etkinliklerinin bireysel çalışmaya yer veren geleneksel öğretim etkinliklerine oranla daha olumlu sonuçlar ortaya koyduğu kanaatine varılmıştır.

Gömlüksiz (1993), işbirlikçi öğrenme yöntemi ile geleneksel yöntemin demokratik tutumlar ve erişime etkisini araştırmış, araştırmada uygulanan yöntemlerin öğrencilerin demokratik tutumlarına ve başarılarına etki edip etmedikleri sorusunun cevabını bulmaya çalışmıştır. Çalışmanın sonundaki bulgular işbirlikçi öğrenme yönteminin kullanıldığı deney gruplarının, geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol gruplarından demokratik tutum ve erişim yönünden daha olumlu sonuçlar verdiği araştırmacı tarafından belirtilmiştir.

Gömlüksiz ve Tümkaya (1997), tarafından yapılan bir çalışmada, işbirlikçi öğrenme yönteminin akademik başarı ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen bulgular deney grubu ile kontrol grubu arasında, kavrama düzeyinde deney grubu lehine anlamlı farkı ortaya çıkarmıştır. Ancak diğer değişkenler açısından deney ve kontrol grupları arasında anlamlı farklar gözlenmemiştir.

Delen (1998), temel eğitim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde işbirlikçi öğrenme yönteminin akademik başarıya etkisini araştırmıştır. Çalışmanın sonunda ise, işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubundaki beşinci sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının geleneksel

yöntemin uygulandığı kontrol grubundaki öğrencilerden daha üstün olduğu kanaatine varılmıştır.

Doymuş, Bayrakçeken ve Şimşek (2003) üniversite birinci sınıfta okuyan öğrenciler üzerinde yürütmüş oldukları bir çalışmada grupla ödev hazırlamanın geleneksel ödev hazırlamanın başarıya etkisini araştırmışlardır. Sonuçta grupla ödev hazırlayan öğrencilerin , normal ödev hazırlayan öğrencilerden daha başarılı olduğu tespit edilmiştir.

Doymuş, Şimşek ve Bayrakçeken (2004) tarafından yapılan bir çalışmada işbirlikçi öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yönteminin fen bilgisi dersinde akademik başarı ve tutuma etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda işbirlikçi öğrenme yöntemin uygulanmış olduğu öğrencilerin hem akademik hemde dersin tutumunda geleneksel öğrenme yöntemin uygulandığı öğrencilerden daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

Şimşek, vd (2004) tarafından yapılan bir araştırmada öğrencilerin demokratik tutumlarına grupla öğrenme yönteminin etkisinin incelenmesini yapmışlardır. Sonuçta grupla öğrenme yöntemin uygulandığı öğrencilerin , normal eğitimin uygulandığı öğrencilerde demokratik tutum açısında daha fazla bir gelişme görüldüğü belirtmişlerdir.

Şimşek, Doymuş ve Kızıloğlu (2005) tarafından yapılan bir araştırmada ise lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilere grupla öğrenme ile geleneksel öğrenme yönteminin öğrencilere kazandırdığı bilgi ve becerileri araştırmışlardır. Grupla öğrenme yönteminin uygulandığı öğrencilerin hem bilgi hemde beceri yönünde geleneksel yöntemin uygulanmış olduğu öğrencilerden daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

2. 2. İşbirlikçi öğrenme yöntemiyle ilgili yurtdışında yapılan yayımlar:

Johnson, et.al (1981), genel akademik başarı üzerine işbirlikçi öğrenmenin etkileri ile ilgili büyük konu analizleri yapmışlardır. Bu analizlerin hepsinde işbirlikçi öğrenme metodu ile geleneksel metot karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonunda akademik başarı yönünden işbirlikçi öğrenme metodunun daha fazla etkili olduğunu saptamışlardır.

Treisman (1985), üniversiteye matematik veya fen bilimleri sertifikası için giren Berkley' de ki siyah ırka mensup öğrenciler üzerine işbirlikçi öğrenme metodunun etkisini araştırmıştır. Siyah ırka mensup öğrencilerin işbirlikçi öğrenme metodu ile çalışmaları sonucunda matematik sertifikası programından mezun olanların yüzdesi %44 iken kontrol

grubundaki mezun oranı %10 olarak tespit edilmiş ve akademik başarıyı işbirlikçi öğrenme yönteminin olumlu yönde artırdığı kanaatine varılmıştır.

Frierson (1986), işbirlikçi öğrenme yöntemini kullandığı siyah ırktaki hemşire adaylarının geleneksel metotla eğitim verilen diğer hemşire arkadaşlarından devlet hemşireliği sınavlarında daha başarılı olup olmadığını araştırmıştır. Sonuçta, işbirlikçi öğrenme yöntemini kullandığı siyah ırktaki hemşire adaylarının geleneksel metotla eğitim verilen diğer hemşire arkadaşlarından devlet hemşireliği sınavlarında daha başarılı olduğu belirtilmiştir.

Cooper ve Mueck (1990), üniversite eğitiminde, öğrenmedeki öğrenci gereksinimleri ve işbirlikçi öğrenme yöntemi ile ilgili bir araştırma yapmışlardır. Araştırmalarında işbirlikçi öğrenme yöntemini Kaliforniya devlet üniversitesinde on beş ile yirmi kişilik gruplarla mevcut müfredat programına karşı faaliyetlerini yürütmek için işbirlikçi öğrenme yöntemi hakkında toplantılar yaptılar. Son dört yıl içerisinde işbirlikçi öğrenme yöntemi hakkındaki yayınları tartışmışlar ve fakültede ki kendi sınıflarında işbirlikçi öğrenmenin etkileri üzerine veriler toplamışlardır. Yarıyıl sonunda toplanan verilerde işbirlikçi öğrenme yöntemindeki öğrenciler ile diğer sınıflardaki öğrenciler karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmanın sonucunda fakültedeki öğrencilerin çok büyük bir bölümü işbirlikçi öğrenme yöntemini tercih ettiklerini belirtmişler ve işbirlikçi öğrenme yöntemi ile çalışan öğrencilerin yüksek seviyedeki düşünme becerileri, konu alanına karşı ilgi ve genel sınıf moralinin yüksek olduğunu saptamışlardır.

Bonaparte (1990), ilkokul ikinci sınıfta okuyan 240 öğrenci üzerinde bir araştırma yapmıştır. Araştırmada matematiksel başarı ve benlik saygısı açısından işbirlikçi öğrenme ile yarışmaya dayalı öğrenme yöntemlerinin etkinliğini incelemiştir. Sonuçta işbirlikçi öğrenme yönteminin kullanıldığı sınıfların yarışmaya dayalı öğrenme yönteminin kullanıldığı sınıflardan matematiksel başarı ve benlik saygısı açısından anlamlı derecede farklılıklarını görmüştür.

Mark, Volk ve Hinckley (1991), kimya laboratuvarında deney yapan öğrencilerin akademik başarılarına işbirlikçi öğrenme yönteminin etkisini araştırmaya yönelik çalışma yapmışlardır. Çalışmada kontrol grubu ve deney grubu laboratuvarları oluşturularak çalışma yürütülmüştür. Çalışma sonunda işbirlikçi öğrenme metodunun kullanıldığı kontrol grubunun geleneksel metodun kullanıldığı deney grubundan daha başarılı olduğu sonucuna varılmıştır.

George (1994), farklı kültürdeki üniversite sınıflarında işbirlikçi öğrenme stratejilerinin etkisini araştırmıştır. Araştırmada, işbirlikçi öğrenme

yöntemi ile geleneksel öğrenme yöntemini karşılaştırmıştır. Çalışma ile ilgili ön bilgileri olmayan öğrenciler sınıflardaki görevlerini seçmişlerdir. Çalışmaya başlamadan önce uygulanan ön testlerde her iki grubunda konu alanına ve tutumlarına ilişkin herhangi bir önemli farkın olmadığını tespit etmiş, çalışma bittikten sonra uygulanan son testlerde ise işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulanmış olduğu deney grubunun lehine anlamlı bir fark geliştiğini ortaya koymuştur.

Coppola and Lawton (1995), işbirlikçi öğrenme aktiviteleri için bir plan üzerine araştırma yapmış, araştırmalarında problemi anlaşılır yapmayı, eksik olanı belirleme ve gelişmeye katkıda bulunmayı, problem çözmede araç ve teknikleri kullanmayı, kantitatif ve kalitatif konuları için ihtiyaçları tamamlamayı, işbirlikçi laboratuvar çalışmalarını geliştirmeyi amaçlamışlardır. Araştırmalarının sonunda geliştirdikleri çalışma planı ile işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulanması sonunda öğrencilerin sosyal beceriler ve kombine teknikler için cesaretlendiklerini kanaatine varmışlardır.

Dougherty, et.al (1995), genel kimya dersinde işbirlikçi öğrenme yönteminin öğrencilerin performansını, akılda tutma becerisini, tutumlarını ve iletişim becerilerini geliştirmelerine etkisini araştırmışlardır. Araştırmada üniversite Genel Kimya dersini üç kısımda incelemiştir. Bu kısımlarda formal grup çalışması, sınıf dışı grup toplantıları, grup ev çalışmaları, grup kümeleri, e-mail ile kimya sorularının çözümü ve elektronik mail gibi çeşitli etkinliklerle çalışmalarını yürütmüşlerdir. Çalışmanın sonucunda işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulandığı deney grubunun, kontrol grubundan öğrenci performansları, hafızada tutma becerileri, iletişim becerileri ve tutumlarında anlamlı seviyede farklar tespit etmişlerdir.

Leung ve Chung (1997), öğretmen eğitimi programında, eğitim teknoloji kursunda öğrenci başarıları ve tutumları üzerine işbirlikçi öğrenme yönteminin etkisini araştırmıştır. Sonuçta, işbirlikçi öğrenme yönteminin hem akademik başarı hem de öğretim kitlesi ve öğrenme şartlarının tutuma olumlu etki yaptığını bulmuşlardır.

Nembhard (1997), simülasyon (benzetim) ile eğitimde işbirlikçi öğrenme yönteminin etkisini araştırmıştır. Araştırmayı Auburn Üniversitesi Endüstri ve Sistem Mühendisliği bölümünde okuyan öğrenciler üzerinde gerçekleştirmiştir. Araştırmacı kendi simülasyon (benzetim) kursunda okuyan öğrencilere işbirlikçi öğrenme yöntemini uygulamıştır. Kurs süresince yapmış olduğu gözlemler ve analizler sonucu, öğrencilerde kavramlar üzerine problem çözme becerileri ve güçlü düşünceler geliştiğini tespit etmiştir.

Potthast (1999), istatistiğe giriş sınıflarında işbirlikçi öğrenme yönteminin kullanımı ile ortaya çıkan sonuçları tespit etmeyi hedeflemiştir. Çalışmayı Amerikanın doğusunda bir kent üniversitesinde yürütmüştür. Bu üniversitenin birinci sınıfında okuyan elli bir öğrenci belirlenmiş, bunların otuz tanesi işbirlikçi öğrenme yöntemi ile yirmi bir tanesi geleneksel yöntem ile sosyal bilgiler için istatistik kursunda çalışma kapsamına alınmıştır. Çalışma süresince uygulanan dört mini testin değerlendirilmesi sonucunda, iki öğretim yönteminden biri olan işbirlikçi öğrenme yönteminin istatistiğe giriş kursu öğrencilerinin akademik başarılarını önemli derecede etkilediği ve iki grup arasında anlamlı seviyede başarı farkları ortaya çıkmıştır.

Ramsay, et.al. (2000), işbirlikçi öğrenme tekniğinde öğrencilerin tercihleri üzerine bilişsel özelliklerinin etkilenip etkilenmediği konusunda (işbirlikçi öğrenme yönteminin eğitimdeki yararı üzerine) araştırma yapmışlardır. Çalışma sonunda öğrencilerin bilişsel özelliklerinin farklı öğrenim yaklaşımlarıyla bağlantılı olduğunu göstermişlerdir. Ayrıca işbirlikçi öğrenme yönteminin öğrencilerin bilişsel özelliklerinde daha etkili olabileceği kanaatine varmışlardır.

Haller, et.al (2000), Kuzey Carolina Devlet Üniversitesinde mühendislik eğitimi gören öğrencilerin akademik başarılarını ve akranlar arasındaki iletişim dinamiklerine işbirlikçi öğrenme yönteminin etkisini araştırmışlardır. Araştırmada, işbirlikçi öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yönteminin eğitim-öğretim faaliyetleri içerisindeki etkinliği karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonunda elde edilen verilerin ışığında mühendislik eğitiminde işbirlikçi öğrenme yönteminin uygulandığı gruplarda, kişisel güven, eğitim deneyimlerine karşı tutum, öğrenci kabiliyetlerinin gelişimi ve öğrenme kalitesine ilişkin verilerin pozitif çıktıları dikkate alınarak, öğrencilerin yüksek oranda başarılı olduklarını tespit etmiştir.

Quarstein ve Peterson (2001), iş stratejisi ve politika kurslarında işbirlikçi öğrenme yöntemi ile geleneksel öğrenme yönteminin kursa katılan öğrenciler üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, işbirlikçi öğrenme yönteminin kullanıldığı öğrencilerde iletişim becerileri, yetenek ve maharetler kavram kriterleri, anlamlı kazanç yada kayıp olmaksızın gerekli seviyenin yakalandığını tespit etmişlerdir.

Veenman, et.al (2002), öğretmen aday öğrenciler için işbirlikçi öğrenme üzerine bir kursun tamamlayıcı etkilerini araştırmışlardır. Kurs Hollanda da iki farklı öğretmen eğitimi fakültesinde yürütülmüştür. İlk ve son kurs gözlemleri temeline dayanan pozitif bağımlılık, yüz yüze etkileşim, sosyal beceriler ve grup işlemleri gibi işbirlikçi öğrenme yönteminde bir ders

aktivitesi için temel olan beş ana öğenin dördü için önemli davranış etkileri bulmuşlardır.

Brewer, Klein ve Mann (2003), liseden uzaklaşmış fakat tekrar liseye giriş yapıp bitirmek isteyen yetişkinlerin başarıları, konu alanına ait tutumları ve iletişim becerileri üzerine işbirlikçi öğrenme yönteminin etkisini araştırmışlardır. Çalışmanın sonunda konu alanına karşı tutumlarda da küçük gruplarda birlikte çalışan yetişkin öğrencilerin ferdi çalışanlardan çok daha yüksek tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Box ve Little (2003), işbirlikçi öğrenme yönetiminde yer alan küçük gruplarla eğitim ile ilköğretim öğrencilerinin akademik başarıları ve kişisel kavram gelişimlerini araştırmışlardır. Çalışmanın sonunda elde edilen verilerin değerlendirilmesiyle Jigsaw küçük grup yaklaşımlarının avantajlarının olduğu tespit edilmiş ve bu avantajlar akademik ve psikolojik olarak iki kategoride ifade edilmiştir. Akademik olarak avantajlı olmasının nedeni ise deney gruplarındaki öğrencilerin kişisel kavram geliştirmelerinin de pozitif yönde etkili olduğu tespit edilmiştir. Psikolojik olarak avantajı ise hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin geleneksel yöntemde daha çok motivasyon sağladığı saptanmıştır.

Stockdale ve Williams (2004), üniversite seviyesinde işbirlikçi öğrenme metodunun sınav performansları açısından yüksek orta ve düşük düzeydeki öğrencilerin üzerine etkisini araştırmıştır. Sonuçta, işbirlikçi çalışan öğrencilerden düşük ve ortada derecede not alan öğrencilerin sınav performanslarını yükselttiği fakat daha önce yüksek performans gösteren öğrencilerin başarılarında önemsiz derecede azalma saptanmıştır.

3. İŞBİRLİKÇİ ÖĞRENME YÖNTEMİ İLE İLGİLİ WEB SİTELERİ

İşbirlikçi öğrenme yöntemi ile ilgili bilgilere ve çalışmalara kısa sürede ulaşmak için bu sitelerin faydalı olacağı kanaatindeyim. Siteler web adresleriyle birlikte sırasıyla verilmiştir.

1. Ted Panitz'in web sayfası: Bu web sitesinde işbirlikçi öğrenme yöntemiyle ilgili kitaplar, makaleler, fakülte anketleri, örnekler ve diğer site bağlantıları bulunmaktadır.

<http://home.capecod.net/~tpanitz/>

2. İşbirlikçi öğrenme: Bu web sayfasında Mühendisliğin işbirliği üzerinde bilgiler, video teyp ile yapılan çalışmalar yer almaktadır

<http://clte.asu.edu/active/main.htm>

3. Eğitim ve öğretim uzmanlarından cevaplar: Bu sitede, dört eğitim uzmanı tarafından hazırlanan aktif öğrenme, işbirlikçi öğrenme, deneysel çalışma, eğitim ve öğretim sitesi ile ilgili video kayıtları yer almaktadır.

http://www.multimedia.vt.edu:16080/expert_teaching/

4. IASCE : Bu sitede, işbirlikçi eğitim çalışmalarının uluslar arası bağlantıları yer almaktadır. Ayrıca işbirliği çalışması için bir arama motoru da bu sitede yer almaktadır.

<http://www.iasce.net/>

5. SMET: Bu sitede, fen, matematik, mühendislik ve teknoloji ile ilgili işbirliği eğitim çalışmaları yer almaktadır.

<http://www.wcer.wisc.edu/archive/cl1/>

6. Web üzerinde eğitim : Bu sitede işbirliği yöntemiyle ilgili kaynaklar, bu yöntemle ilgili ders aktiviteleri yer almaktadır.

http://bestpractice.net/main_index.html

7. STEM Meta -Analysis: Bu sitede, öğrencilerin akademik başarıları ve tutumları üzerine işbirlikçi yöntemi ile ilgili meta analizleri yer almaktadır.

<http://www.wcer.wisc.edu/archive/cl1/CL/resource/R2.htm>

8. TEAMWORKS: Bu sitede, grup çalışmaları, grupların oluşması, grupların sözlü ve yazılı sunumları, işbirlikçi yöntem çalışmalarıyla ilgili veri sonuçları yer almaktadır.

http://www.ncsu.edu/effective_teaching/Cooperative_Learning.html#Publications-Coop

9. Minnesota Üniversitesinin işbirlikçi öğrenme yöntemi merkezi: Bu sitede İşbirlikçi öğrenme yönteminin nasıl uygulandığı, bu yöntemle ilgili kimlerin çalıştığı ve yöntemle ilgili çalışma sonuçları yer almaktadır.

<http://www.clcrc.com/>

4. SONUÇ

Çağdaş toplumlarda bilimsel ve teknolojik yeniliklere bağlı olarak hem gruplar arasında hem de gruplar içerisinde işbirliği oldukça önemli hale gelmeye başlamıştır. Bunun önemi toplumdaki bireyler tarafından rahatlıkla tespit edilebilmektedir. Son yıllarda herhangi bir idareci, bir şirket yöneticisi veya okul müdür, idareci ve personeli ile etkili işbirliği yapma zorunluluğunun farkındadır. İşbirliği olmaksızın okul veya şirket idare etme çabalarının yürütülmesi her geçen gün imkansız bir duruma gelmektedir. Bu durum günümüzde bir çok iş ve meslek alanında geçerli olmakla birlikte diğer sosyal ilişkiler içinde geçerlidir. Olaya bu açıdan bakıldığında sosyal bir varlık olan insanın sosyal ilişkilerinin de gelişmiş olması zorunluluğu rahatlıkla görülebilmektedir (Şimşek 2005). Bilindiği gibi okulun amacı öğrencilere sadece belli dersler vermek ve bilinmesi istenen sorular hakkında bilgilendirmekle sınırlı olmayıp, onların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimlerine de yardımcı olmaktır. Eğitim-öğretim sürecinde bu yükümlülüklerin yerine getirilebilmesi için en uygun yöntemler tayin edilip bu yöntemler doğrultusunda çalışılması gerekliliği tüm öğretmenler tarafından farkında olunan bir konudur. Bu bağlamda işbirlikçi öğrenme yönteminin bireylerin öğrenmelerinin yanında onların çeşitli yönlerden gelişimlerini de olumlu etkilediği bilinmektedir. İşbirlikçi öğrenme yöntemi öğrencilere özellikle “başarının sırrı” olarak ifade edilen ekip çalışması becerisinin kazandırılmasında, sosyal becerilerinin geliştirilmesinde ve iyi arkadaşlık ilişkilerinin oluşturulmasında oldukça etkili bir metot olmasının yanında yaşam boyu gerekli olan değişik sosyal rollerin öğrenilmesinde, karşılaşılan güçlüklerin çözülmesinde, insanları tanıma ve anlama yeteneğinin gelişmesinde, bireyler arası ilişkiler kurma ve iletişim becerilerini kazandırma da etkili öğretim yöntemlerinden birisi olarak belirtilmektedir (Strohl and Schneck 1991).

Bu çalışmada, İşbirlikçi öğrenme yöntemi incelenmiştir. Öğrenciler bu öğrenme yöntemin hedeflerine ulaşması için farklı araçları (projeler, problem durumlar, kritik düşünme soruları) kullanıyor olsalar da, bu yöntemin temel amacı; bilgi kaynaklarına ulaşabilen, bilgiyi anlamlandırırken başkalarının da fikirlerine önem veren, sorgulayan, çevresiyle etkili iletişim kurabilen yani öğrenmeyi öğrenmiş bireyler oluşturmaktır. Günümüz dünyasında, çığ gibi büyüyen bilgi ve bilginin hızlı dağılımı bilgi biriktiren insan modelini artık kabul edilemez hale getirmiştir. Bunun yerine sorgulayan, düşünen, tartışan, değiştiren, sorun çözebilen, liderlik yapabilen insan modeline ihtiyaç duyulmaktadır. İşbirlikçi öğrenme yönteminin giderek daha yaygın olarak kullanılmasının bir sebebi de budur.

İşbirlikçi öğrenme yöntemini cazip kılan temel nedenler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. Eğitim felsefesi: Aktif öğrenmenin bir metodudur
2. Amaç: Öğrenenlerin güç birliği içinde öğrenmelerini sağlamaktır.
3. Başlangıç noktası: Konu içeriği
4. Süreç: Öğrenciler gruplar halinde çalışarak konu içeriğini anlamaya çalışırlar.
5. Öğrenci: Katılımcıdır. Hem kendinin hem de grup üyelerinin öğrenmesinden sorumludur.
6. Öğretmen: Rehber ve kolaylaştırıcıdır. Grupları oluşturur. Öğrenme hedeflerini belirler.
7. Ölçme ve değerlendirme: Süreç boyunca alternatif ölçme-değerlendirme teknikleri kullanılır.

KAYNAKLAR

- Açıkgöz, K.Ü.,1992.İşbirlikli öğrenme: Kuram, araştırma, uygulama. Uğurel Matbaası, 173s, Malatya.
- Açıkgöz, K.Ü., 2003. Aktif öğrenme, Eğitim Dünyası Yayınları, Kanyılmaz Matbaası, 172 s,İzmir.
- Bonaparte, E. P.C., 1990. The effect of cooperative classroom organization for mastery learning on the mathematical achievement and self esteem of urban second-grade pupils. Dissertation Abstracts International, 50(7), 1944.
- Box, J.A., Little, D.C., 2003. Cooperative small-group instruction combined with advanced organizers and their relationship to self-concept and social studies achievement of elementary school students. Journal of Instructional Psychology, 30(1), 30-35.
- Brewer, A.S., Klein, D. J. and Mann, K. E., 2003. Using small group learning strategies with adult re-entry students, College Student Journal, 37 (7), 56-67.
- Büyükkarağöz, S., ve Çivi, Ç.,1 997. Genel öğretim metotları, Özel Eğitim Yayınları. 120s, İstanbul.
- Chiu, M. M., 2000. Teacher effects on student motivation during cooperative learning. activity level, interventional level, and case study analyses. The Chinese University of Hong Kong National Academy of Education, USA.

-
- Cooper, J., Mueck, R., 1990. Student involvement in learning: Cooperative learning and college instruction, *Journal on Excellence in College Teaching*, 1, 68-76.
- Coppola, B. P., and Lawton, R.G., 1995. Who has the some substance that I have?. A blueprint for collaborative learning activities. *Journal of Chemical Education*, 72(12), 1120-1122.
- Davis, B.G., 1993. Collaborative learning: Group work and study teams, *Tools for Teaching*, San Francisco.
- Delen, H., 1998. Temel eğitim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde kubaşık öğrenme yönteminin akademik başarıya etkisi, Yüksek Lisans Tezi ,Adana
- Demirel, Ö. ve Ün, K., 1987. Eğitim terimleri, Şafak Matbaası. Ankara.
- Doolittle P., 1997. “Vygotsky's Zone of Proximal Development as a Theoretical Foundation for Cooperative Learning”, *Journal on Excellence in College Teaching*; 8(1), 83-103.
- Dougherty, R.C., Bowen, C.W., Berger, T., Rees, W., Mellon, E.K., Pulliam, E., 1995. Cooperative learning and enhanced communication, *Journal of Chemical Education*, 72(9), 793-797.
- Doymuş, K., Bayrakçeken, S., ve Şimşek, Ü., 2003. İşbirlikçi ödev hazırlamanın başarıya etkisi, *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 70-78.
- Doymuş, K., Şimşek, Ü., ve Bayrakçeken, S., 2004. İşbirlikçi öğrenme yönteminin fen bilgisi dersinde akademik başarı ve tutuma etkisi, *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 1(2), 103-115.
- Frierson, H., 1986. Two intervention methods: Effects on groups of predominantly black nursing students' board scores, *Journal of Research and Development in Education*, 19(1), 18-23.
- Gardener, B. S., and Korth ,S. D., 1996. Using reflection in cooperative learning groups to integrate theory and practice. *Journal on Excellence in College Teaching*, 7 (1),17- 30.
- George, P.G., 1994. The effectiveness of cooperative learning strategies in multicultural university classrooms. *Journal on Excellence in College Teaching*, 5(1), 21.
- Gömlüksiz, M., 1993. Kubaşık öğrenme yöntemi ile geleneksel yöntemin demokratik tutumlar ve erişime etkisi, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Adana.

-
- Gömleksiz, M. ve Tümkeya, S., 1997. Kubaşık öğrenme yönteminin sınıf öğretmenliği bölümü birinci sınıf öğrencilerinin akademik başarıları ile öğrenme ve ders çalışma stratejileri üzerindeki etkisi, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(2), 230-236.
- Haller, R. C., Gallagher, V.J., Weldon, T.L., Felder, R.M., 2000. Dynamics of peer interactions in cooperative learning, Journal Engineering Education, 89(3), 285-293.
- Johnson, D.W., Marumay, G., Johnson, R.T., Nelson, D. and Skon, L., 1981. Effect of cooperative, competitive and individualistic goal structures on achievement: A meta-analysis, Psychological Bulletin, 94, 429-445.
- Johnson, D.W., Johnson, R.T., Holubec, E.J., and Roy, P., 1984. Circles of learning: Cooperation in the classroom, Alexandria, VA: Association for supervision and curriculum Development, Minnesota.
- Johnson, D.W., and Johnson, R.T., 1988. Circles of Learning : Cooperation in the classroom, USA.
- Johnson, D.W., and Johnson, R.T., 1992. Approaches to implementing cooperative learning in the social studies classroom, cooperative learning in the social studies classroom: An Invitation Social study ,R.J., Stahl and R.L., Vansicle Editor : Washington National Council for the social studies. Bulletin No: 87, 44-51.
- Leung, C. D., and Chung, C., 1997. "Student achievement in an educational technology course as enhanced by cooperative learning", Journal of Science Education and Technology, 6(4), 337-343.
- Mallinger, M., 1998. Collaborative learning across borders: Dealing with student resistance, Journal on Excellence in College Teaching; 9(1), 53-68.
- Mark, E.S., Volk, G.L., and Hinckley, C.C., 1991. Cooperative learning in the undergraduate laboratory, Journal of Chemical Education, 68(5), 413-415.
- Milis, B., 1991. Full filling the promise of the seven principles through cooperative learning: An action agenda for the university classroom, Journal on Excellence in College Teaching; 2, 139-144.
- Nembhard, H.B., 1997. Cooperative learning in simulation, Proceedings of the 1997 Winter Simulation Conference, 1390-1393.
- Potthast, M. J., 1999. Outcomes of using small-group cooperative learning experiences in introductory statistics courses, College Student Journal, 33(1), 23-25.
- Quarsitein, V.A., Peterson, P.A., 2001. Assessment of Cooperative Learning: A Goal-Criterion Approach, Innovative Higher Education, 26(1), 120-128.

- Ramsay, A., Hanlon, D., and Simith, D., 2000. The association between cognitive style and accounting students' preference for cooperative learning: an empirical investigation, *Journal of Accounting Education*, 18, 215-228.
- Scabile, R., and Robinson, B.D., 1995. Collaborating teachers as models for students, *Journal on Excellence in college Teaching*, 6(1), 9-16.
- Slavin, R.E., 1988. Small group methods, *The International Encyclopedia of Teaching and Teacher Education*, Oxford: Pergamon pres.
- Slavin, R.E., 1990. *Comprehensive Cooperative Learning Methods: Embedding Cooperative Learning in the Curriculum and School*, Cooperative Learning: Theory and Research Slavin, R.E., 1990, (editor: Shlomo Sahran), New York
- Stockdale, S.L., Williams, R.L., 2004. Cooperative Learning Groups at the College Level: Differential Effects on High, Average and Low Exam Performers. *Journal of Behavioral Education*, 13(1), 231-240.
- Strohl, M., and Schneck, S., 1991. *Native Americans cooperative learning activities*, Scholastic Professional Books, Printed in The U.S.A.
- Susan, S.E., and Susan, F.W., 1990. *Teaching Strategies "Cooperative Learning Getting Started"*, Scholastic Professional Books, Printed in The USA.
- Şimşek, U., Doymuş ,K., Şimşek, Ü., ve Özdemir, Y., 2004. Öğrencilerin demokratik tutumlarına grupla öğrenme yönteminin etkisinin incelenmesi , *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 387-396.
- Şimşek, Ü., Doymuş ,K., ve Kızıloğlu N., 2005, Lise Düzeyinde Öğrenim Gören Öğrencilere Grupla Öğrenme Yönteminin Kazandırdığı Bilgi ve beceriler, *Kastamonu Eğitim Dergisi* , 13(1), 67-80.
- Şimşek, Ü., 2005, İşbirlikçi Öğrenme Yönteminin Fen Bilgisi Dersinin Akademik Başarı ve Tutumuna Etkisi, *Yüksek Lisans Tezi* , Erzurum.
- Topsakal, S., 1999. *Fen öğretimi*, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Treisman, U., 1985. A study of mathematics performance of black students at University of California, Berkley (Doctoral dissertation, University of California, Berkley, 1986), *Dissertation Abstracts International*, 47(1), 1641
- Veenman, S., Benthum, N.van, Bootsma, D., Dieren, J.van,Kemp, N.van der, 2002. Cooperative learning and teacher education, *Teaching and Teacher Education*, 18(1), 87-103.
- Watson, S. B., 1992. The essential elements of cooperative learning, *The American Biology Teacher*, 54(2), 84-86.

- Webb, N. M., 1985. Student interaction and learning in small groups, learning to cooperate, cooperate to learn, (Edited by Robert Slavin vd.), New York Plenum Pres,
- Webb, N. M. ,Sydney, H., and Farivor, A.M., 2002. Theory in to practice, College of Education, 41(1), 13-20.
- Young, C., and Young, L., 1999. Assessing learning in interactive courses, Journal on Excellence in College Teaching 10 (1), 63-76.